

Бойчук Віталій Сергійович

Аспірант кафедри філософії гуманітарних наук філософського факультету Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0006-7743-9603>

e-mail: vitaliiboichuk2001@gmail.com

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИК ФІЛОСОФІЇ ЦІННОСТЕЙ:
ВІД ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ РАЦІОНАЛЬНОСТІ ДО
АЛГОРИТМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Резюме

Стаття присвячена комплексному філософсько-аксіологічному аналізу цифровізації як однієї з найвизначальніших трансформацій сучасної цивілізації. Розглянуто цифровізацію не лише як технічний поступ або модернізацію соціальних інфраструктур, а як глибинну зміну самого способу людського буття, мислення та культурного відтворення. Центральним у дослідженні є питання трансформації раціональності: від інструментальної моделі, характерної для модерної епохи та орієнтованої на ефективність, контроль і раціональне опанування світу, до алгоритмічної раціональності, що формується під впливом цифрових технологій. Алгоритмічна раціональність, заснована на обчисленні, кореляційних залежностях і прогнозуванні поведінкових патернів, дедалі частіше заміщує традиційні філософські категорії істини, добра, свободи та відповідальності, що призводить до перегляду усталених аксіологічних підвалин гуманітарного знання.

Наголошено на потенціалі розвитку відкритої науки, колективного інтелекту, цифрового гуманізму та інтеграції етичних норм у процеси проектування технологічних систем. У статті підкреслюється, що цифровізація здатна не лише спричиняти кризу традиційних цінностей, а й породжувати нові форми соціальної взаємодії, співучасті та творчості, у яких розширюється спектр гуманістичних перспектив. Водночас ефективність цих перспектив залежить від здатності суспільства критично осмислювати алгоритмічні механізми та впроваджувати принципи етичного дизайну.

Доведено, що цифровізація є не просто техніко-науковим феноменом, а цивілізаційним викликом, що потребує оновлення аксіологічної парадигми. Філософія цінностей має інтегрувати технологічні реалії сучасності у гуманістичний дискурс і формувати новий тип мислення, який поєднує технологічну ефективність із захистом людської автономії, гідності та моральної відповідальності. Такий підхід дає змогу зберегти цілісність людського виміру у світі, де дедалі більшого значення набуває логіка алгоритмів та інформаційних мереж.

Ключові слова: цифровізація; алгоритмічна раціональність; цінності; Big Data; суб'єктність; алгоритмічна культура; етичний дизайн.

Вступ

Цифровізація сучасного світу стала не лише технологічною, а й аксіологічною подією, що змінює самі засади людського існування, пізнання і комунікації. Вона радикально трансформує уявлення про раціональність, істину, свободу, добро і справедливість — ті цінності, які традиційно становили предмет філософського осмислення. Інструментальна раціональність, що домінувала у модерній епосі й орієнтувалася на ефективність та контроль, у цифрову добу поступається місцем алгоритмічній логіці, в якій пріоритетом стає не моральна чи когнітивна обґрунтованість дії, а її формальна оптимізація, передбачуваність і керованість через дані. Така зміна раціональності призводить до зсуву акцентів у філософії цінностей: етичні, естетичні й соціальні орієнтири дедалі частіше визначаються не індивідуальною свідомістю чи культурною традицією, а структурою алгоритмів, що організовують цифрові середовища.

Мета статті — дослідити цифровізацію як філософський виклик сучасній аксіології, зокрема в аспекті переходу від інструментальної раціональності до алгоритмічної культури, та визначити можливості збереження гуманістичного виміру цінностей у цифрову епоху. Зокрема, проаналізувати трансформацію поняття раціональності — від інструментальної до алгоритмічної — у контексті розвитку цифрових технологій і їхнього впливу на систему цінностей; розкрити особливості формування алгоритмічної культури як нового типу соціальної реальності та визначити її аксіологічні ризики й потенціали для гуманістичної філософії.

Методи дослідження

Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні концептуально-аналітичного, феноменологічного та критико-раціонального підходів, що дає змогу розглядати цифровізацію не лише як технічний процес, а як цілісне аксіологічне й онтологічне явище. Концептуально-аналітичний метод забезпечив реконструкцію еволюції поняття раціональності — від інструментальної модерної моделі до алгоритмічної логіки цифрової культури.

Феноменологічний підхід дозволив описати досвіди суб'єктності, комунікації та морального вибору в умовах алгоритмічного посередництва, фіксуючи трансформацію людської автономії та ієрархії цінностей. Критико-раціональна методологія, спираючись на традиції Франкфуртської школи, дозволила проаналізувати механізми влади, що реалізуються через цифрові платформи, Big Data та штучний інтелект, із метою виявлення ризиків деонтологізації та редукції ціннісного виміру. Додатково застосовано структурно-функціональний аналіз алгоритмічної культури як соціальної системи, що формує нові норми поведінки, а також етико-нормативний підхід для визначення можливостей збереження гуманістичного змісту у світі алгоритмів. В цьому контексті важливими були напрацювання ряду зарубіжних науковців [1; 2; 3].

Результати дослідження

Поняття раціональності є одним із центральних у філософії Нового часу, адже саме воно визначало відмінність людини від природи, суб'єкта від об'єкта, свідомості від матеріального світу. Починаючи з Декарта, розум розглядався як автономна інстанція, здатна через ясність і чіткість понять осягнути істину та забезпечити владу людини над природою. У цьому сенсі раціональність мала подвійну функцію — гносеологічну (як критерій істинності) та практичну (як здатність керувати світом). Проте в межах модерного проекту відбувся поступовий зсув акцентів від розуму як універсального принципу істини до розуму як інструменту досягнення ефективності. Цей процес, блискуче описаний М. Вебером у понятті «інструментальної раціональності» (Zweckrationalität), позначає перехід від пошуку смислу до пошуку оптимального засобу [4].

Інструментальна раціональність стала основою техногенної цивілізації, її економічних і політичних інститутів. Вона орієнтується не на те, що є добром, а на те, що є корисним, не на пошук істини, а на ефективність операцій, вимірювану кількісно. Як зауважував Ю. Габермас, модерна раціональність у своїй технократичній формі перетворює людину на функцію системи, де комунікативний вимір і моральна рефлексія поступаються утилітарній логіці дії [5, с. 57]. Саме з цього моменту розпочинається поступова втрата етичного виміру раціонального, який у філософії Канта чи Гегеля ще залишався центральним. Людина дедалі більше мислиться як суб'єкт розрахунку, здатний керувати світом через знання, але все менше як істота, здатна нести відповідальність перед ним.

Однак цифрова доба вводить новий вимір цього процесу — алгоритмічну раціональність, що якісно відрізняється від інструментальної. Якщо остання все ж передбачала людського суб'єкта, який застосовує розум для досягнення певної мети, то алгоритмічна раціональність відмовляється від антропоцентризму: рішення, оцінка, вибір — усе дедалі частіше

делегується машинним системам. Алгоритм не потребує інтенціональності; він не ставить запитання «чому?» і не шукає смислу, а лише обчислює, порівнює, передбачає, оптимізує. У цьому сенсі ми маємо справу не просто з іншим типом раціональності, а з новою онтологією мислення, де розумність редукується до здатності оперувати даними.

Якщо для інструментальної раціональності характерною була мета — контроль над природою, то для алгоритмічної — контроль над поведінкою. Вона фокусується на передбаченні і моделюванні майбутнього через обробку великих даних (Big Data), перетворюючи людину на джерело інформаційних патернів. Алгоритм не запитує про мотиви дій, йому достатньо знати, як дія повторюється, аби навчитися її прогнозувати. Ця епістемологічна зсувність — від причинності до кореляції — стає фундаментальною рисою сучасного світу, у якому знання вже не зобов'язане пояснювати: воно має бути лише точним у прогнозі. Як підкреслює Л. Флоріді, ми вступаємо в добу «інфосфери», де істина замінюється на релевантність, а логіка доказу — на логіку даних.

Алгоритмічна раціональність, таким чином, виводить нас за межі класичної філософії суб'єкта. Вона руйнує опозицію суб'єкт — об'єкт, оскільки мислення більше не є привілеєм людини. У системах штучного інтелекту, нейромережах, автономних рішеннях постає «пост-раціональний» ландшафт, де межа між розумом і машинною обчислювальністю стає розмитою. Цей процес не просто технічний — він філософський у своїй суті, бо зачіпає питання відповідальності, свободи та сенсу. Якщо інструментальна раціональність вже поставила проблему «залізної клітки» (Вебер), то алгоритмічна створює «скляну клітку» (К. Касперський, Б. Брюнс): прозору, контрольовану, але невидимо обмежувальну.

Водночас у цій новій логіці мислення простежується внутрішній парадокс. З одного боку, алгоритми демонструють надзвичайну об'єктивність — вони позбавлені емоцій, ідеології, людських упереджень; з іншого — саме вони втілюють нові форми влади, оскільки визначають, які дані є релевантними, які рішення — оптимальними, які моделі — «нормальними». У результаті формується алгоритмічне управління світом цінностей, де етика дедалі більше кодується в архітектуру системи. Як зазначає Л. Зубофф у концепції «капіталізму нагляду», алгоритми стають інструментом комерціалізації поведінки: людина перетворюється на «сировину для прогнозів». Це не просто соціальний феномен — це радикальна зміна самої сутності раціональності, де контроль і передбачення підмінюють свободу вибору [6, с. 78].

Відповідно, алгоритмічна культура створює нову форму онтологічної залежності. Людина вже не просто користується технологіями, вона мислить у межах алгоритмів, тобто стає їхньою частиною. Її пізнання, моральні

оцінки й естетичні судження дедалі частіше опосередковуються цифровими фільтрами. Це змінює й саму структуру філософського дискурсу: поняття «розуму», «цінності», «істини» потребують переосмислення. У традиційній філософії раціональність мала нормативний характер — вона визначала, як слід мислити і діяти. Алгоритмічна ж раціональність дескриптивна: вона фіксує, як люди діють, і вчиться відтворювати ці патерни. Відтак, відбувається підміна «проекту розуму» проектом «поведінкової оптимізації».

У гуманітарному вимірі це веде до нової конфігурації ціннісного простору. Якщо в модерні раціональності панувала етика автономії (людина як мета), то в алгоритмічній — етика функціональності (людина як носій даних). Проте, на відміну від попередніх етапів, тепер відбувається не просто підпорядкування людини техніці, а вбудовування її в систему взаємного навчання — «людино-машинний симбіоз», про який писав Н. Вінер [7]. Такий симбіоз відкриває і небезпеки, і нові горизонти. З одного боку, він ставить питання про втрату індивідуального виміру свідомості, а з іншого — про можливість колективного інтелекту, який виходить за межі людського досвіду. Цей перехід потребує не лише технічного, а насамперед етичного осмислення.

Філософська проблема полягає в тому, що алгоритмічна раціональність не має «чуття межі» — вона не знає, коли слід зупинитися. Її природа експансивна: вона прагне оптимізувати все — від виробництва до любові, від політики до духовності. Саме тому сучасна аксіологія стикається з викликом: як встановити критерії цінності у світі, де будь-яка дія може бути перетворена на дані? Гуманістична перспектива вимагає повернення до критичної функції філософії — до розуміння того, що не все, що можливо технічно, є допустимим морально. У цьому сенсі поняття «обмеження» стає новою формою розумності, антиподом алгоритмічної нескінченності.

Отже, трансформація раціональності від інструментальної до алгоритмічної є не лише етапом технічного розвитку, а переломом у духовній історії людства. Вона знаменує перехід від суб'єкта, який мислить і діє, до системи, яка обчислює й прогнозує. Такий перехід змушує філософію цінностей шукати нові підстави гуманізму — не у протиставленні людині машини, а у здатності людини усвідомлювати межі власних творінь і не втрачати етичного чуття в умовах алгоритмічної культури.

Поняття алгоритмічної культури в сучасній філософії використовується для позначення якісно нової форми організації соціальної реальності, у якій культурні смисли, комунікація та цінності структуруються не через людську свідомість або традицію, а через алгоритмічні системи, що керують обігом інформації. Ця культура є результатом поступової інформатизації всіх сфер буття — від економіки до етики, від мистецтва до політики. Вона утворює новий соціальний простір, у якому правила взаємодії,

критерії істинності й навіть поняття морального прийняттого кодуються у програмних структурах, що працюють незалежно від людської рефлексії.

Алгоритмічна культура не виникла раптово. Її філософські передумови закладено ще в модерному уявленні про пізнання як про розрахунок, що сягає Декарта, Ляйбніца та Ф. Бекона. Проте лише з розвитком цифрових технологій це уявлення набуло матеріальної форми. Тепер мислення буквально «зовнішне» щодо людини: алгоритм стає носієм розумності. Соціальні мережі, платформи, інформаційні сервіси, штучний інтелект — усе це не лише інструменти, а й агенти культури, які впливають на структуру цінностей. Як зазначає П. Віріліо, цифрова доба створює нову оптику світу — інформаційну перспективу, у якій швидкість обміну даними визначає не тільки комунікацію, а й саме сприйняття реальності [8, с. 109].

У цьому контексті формується особлива структура влади, яку М. Фуко визначав як біовладу, але в цифрову епоху вона трансформується у датавладу (*data power*) [9]. Якщо класична культура ґрунтувалася на символах, то алгоритмічна — на даних; якщо раніше влада вимагала легітимації через ідеї, то тепер вона реалізується через контроль над потоками інформації. Алгоритми стають новими посередниками між людиною і світом, між знанням і цінністю. Вони фільтрують наш досвід, визначають, що буде побачено, почуто, прочитано, а що — ні. Унаслідок цього соціальна реальність набуває характеру «попередньо обробленої дійсності», де істина і добро більше не є результатом діалогу чи критичного судження, а стають функцією рейтингів, вподобань і метрик.

Філософія цінностей у таких умовах стикається з парадоксом: цінність перестає бути категорією внутрішнього переконання і набуває статусу алгоритмічного параметра. Наприклад, у соціальних мережах моральне схвалення виражається у вигляді кількості «лайків» або «шерів», у пошукових системах — у ранжуванні запитів, у комерції — у цифровому сліді споживача. Ці процеси не нейтральні: вони формують нові норми поведінки, емоційного реагування, етичного судження. Людина стає учасником гри, де цінність визначається алгоритмом, а не людською рефлексією. Це породжує глибоку аксіологічну кризу — заміну автентичного морального вибору алгоритмічною конвенцією.

Водночас не можна тлумачити алгоритмічну культуру лише в термінах дегуманізації. Вона має і свій потенціал, що полягає у створенні нових форм колективного знання, відкритого доступу, участі й взаємодії. Наприклад, феномени краудсорсингу, відкритої науки або цифрового гуманізму демонструють можливість відновлення спільнотної етики через технології [10]. Саме тому філософський аналіз алгоритмічної культури повинен виходити не з дихотомії «людина — машина», а з усвідомлення

складної взаємодії, у якій алгоритм може бути як механізмом контролю, так і засобом звільнення.

Одним із ключових аксіологічних ризиків є втрата автономії суб'єкта. У цифровому середовищі вибір індивіда дедалі частіше визначається не власним судженням, а рекомендаційними системами, які, спираючись на попередні дії, формують майбутні вподобання. У цьому виявляється так званий ефект резонансної петлі: людина бачить лише те, що підтверджує її попередні установки, що зменшує здатність до критичного мислення. У результаті виникає нова форма соціального детермінізму, у якій свобода замінюється персоналізованою маніпуляцією. З погляду філософії цінностей, це означає підрив принципу відповідальності — основи етичного буття.

Другим ризиком є етична нейтралізація дії. Алгоритмічні системи не мають моральних намірів: вони виконують логіку ефективності, а не добра. Однак саме ця позірна нейтральність приховує небезпеку, оскільки рішення, ухвалені на основі алгоритмів (наприклад, у судочинстві, рекрутингу, кредитуванні), мають реальні наслідки для людей. Якщо у традиційній етиці дія мала суб'єкта, який несе відповідальність, то в алгоритмічній культурі ця відповідальність розчиняється у ланцюгу коду і даних. Філософське осмислення такої ситуації вимагає переосмислення самої категорії морального агента.

Проте разом із ризиками алгоритмічна культура відкриває і нові горизонти етичного мислення. Вона може сприяти розвитку трансцендентної етики даних, де відповідальність набуває колективного характеру. Людина і машина утворюють спільну систему, у якій етичні норми мають бути вбудовані в архітектуру технологій — не як зовнішній контроль, а як внутрішній принцип проектування. Цей підхід, запропонований у межах концепції *responsible AI* (етика відповідального штучного інтелекту), передбачає, що цифрові системи повинні бути прозорими, інтерпретованими, справедливими. Відтак гуманістична перспектива не зникає, а набуває нових форм — вона переходить із площини морального переконання в площину техноетичної практики.

Філософська рефлексія над алгоритмічною культурою виявляє ще одну суттєву рису — естетизацію алгоритмів. У цифровому середовищі межа між інформацією і мистецтвом, між етикою і естетикою стирається. Алгоритми створюють образи, тексти, музику, і водночас навчаються розпізнавати емоції, смаки, настрої. Це означає, що культурна творчість більше не є винятковим привілеєм людини. Проте ця ситуація змушує переосмислити й саму категорію творчості як цінності. Якщо естетичне переживання є продуктом взаємодії людини й алгоритму, то культура набуває риси гібридності, де цінність полягає не лише у результаті, а у взаємодії.

У ширшому сенсі алгоритмічна культура перетворює суспільство на систему, у якій комунікація, пізнання і мораль формуються через цифрове посередництво. Це вимагає нового типу філософського мислення — постраціонального гуманізму, який визнає неможливість повернення до доцифрової автономії, але прагне зберегти здатність до критики і самообмеження. Такий гуманізм не протиставляє людину машині, а шукає способи гармонізації між алгоритмічною ефективністю та ціннісною осмисленістю. У цьому полягає головне завдання філософії цінностей у цифрову добу: не лише критикувати алгоритми, а навчитися говорити з ними мовою етики.

Зрештою, алгоритмічна культура є дзеркалом людської культури: вона не створює нових цінностей, а лише відтворює ті, які людина в неї вбудовує. Тому питання не в тому, чи здатен алгоритм бути моральним, а в тому, чи здатна людина програмувати моральність. У цьому контексті особливої ваги набуває принцип «етичного дизайну» — створення систем, у яких технологічна доцільність узгоджується з гуманістичними цілями. Такий підхід вимагає від філософії повернення до своїх витоків — до усвідомлення, що раціональність без цінностей стає джерелом деструкції.

Отже, алгоритмічна культура як новий тип соціальної реальності несе у собі подвійність: вона є водночас продуктом і викликом людського розуму. Її аксіологічний сенс полягає не лише у ризиках втрати автономії, етичної відповідальності чи істинності, але й у можливостях побудови нової форми співбуття, де розум, технологія й етика утворюють єдиний простір взаємодії. Філософія цінностей має не просто спостерігати за цим процесом, а стати його критичною свідомістю — тією інстанцією, яка нагадує, що навіть у світі алгоритмів цінність людини залишається мірою всіх речей.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що цифровізація постає не лише технологічним феноменом, а потужним філософсько-аксіологічним викликом, який радикально змінює засади раціональності, людської суб'єктності та структуру ціннісного світу. Аналіз еволюції раціональності від інструментальної логіки модерної епохи до алгоритмічної раціональності цифрової доби показав, що сучасні технології формують новий тип мислення, заснований на обчисленні, кореляційності та предиктивності, що підмінює смислову і нормативну складові людського судження критеріями оптимізації та керованості. У цьому контексті алгоритмічна культура виявляється якісно новою формою соціальної реальності, у межах якої алгоритми стають активними агентами виробництва смислів, визначення етичних і когнітивних норм та структурування комунікативних взаємодій. Така культура створює низку аксіологічних ризиків, серед яких — розмивання автономії суб'єкта, редукція морального вибору до функціональних параметрів, поява нових форм цифрового детермінізму й

посилення влади даних. Водночас встановлено, що цифровізація містить і суттєвий гуманістичний потенціал, пов'язаний із розвитком відкритої науки, колективного інтелекту, цифрового гуманізму та впровадженням принципів етичного дизайну у процеси створення технологій. Саме поєднання критичного осмислення ризиків і конструктивного використання можливостей цифрової епохи дозволяє філософії цінностей формувати нову аксіологічну парадигму, здатну зберегти цілісність людського буття й моральну відповідальність у світі, де алгоритмічні системи дедалі активніше впливають на соціальні процеси та структури мислення. Таким чином, досягнута мета дослідження та реалізовані завдання підтверджують необхідність розробки оновленого гуманістичного підходу, що інтегрує технологічну складову сучасності в етичний і культурний контекст та забезпечує гармонійний розвиток індивіда і суспільства в умовах цифрової цивілізації.

Список посилань/References:

1. Crawford, K. (2021). *Atlas of AI: Power, politics, and the planetary costs of artificial intelligence*. Yale University Press. 327 p.
2. Floridi, L. (2019). *The logic of information: A theory of philosophy as conceptual design*. Oxford University Press. 272 p.
3. Mittelstadt, B. D., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S., & Floridi, L. (2016). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2). <https://doi.org/10.1177/2053951716679679>
4. Weber, M. (n.d.). Zweckrationalität. *Philosophie – Wissenschaft – Kontroversen*. https://www.philosophie-wissenschaft-kontroversen.de/details_wirtschaft_politik.php?id=1396871&a=t&vorname=Max&autor=Weber&thema=Zweckrationalit%C3%A4t
5. Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action (Vol. 2)*. Beacon Press. 464 p.
6. Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. PublicAffairs. 478 p.
7. Wiener, N. (1948). *Cybernetics: Or control and communication in the animal and the machine*. MIT Press. <https://mitpress.mit.edu/9780262537841/cybernetics-or-control-and-communication-in-the-animal-and-the-machine/>
8. Mayer, A. (2025). *Open Science [Presentation slides]*. Digital Humanities Summer School 2025. <https://caiml.org/dighum/summerschool2025/program/slides/DHSS25-Openscience-Mayer.pdf>
9. Virilio, P. (2009). *Le futurisme de l'instant: Stop-eject*. Galilée. 96 p.
10. IBM Redbooks. (2009). *Implementing IBM Cognos BI V10.1: Architecture and deployment guide (SG24-7620-00)*. IBM. <https://www.redbooks.ibm.com/redbooks/pdfs/sg247620.pdf>

Vitalii Boichuk

*PhD-student, Department of Philosophy of the Humanities, Faculty of Philosophy
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0009-0006-7743-9603>

e-mail: vitaliiboichuk2001@gmail.com

**DIGITALIZATION AS A CHALLENGE TO THE PHILOSOPHY
OF VALUES: FROM INSTRUMENTAL RATIONALITY TO
ALGORITHMIC CULTURE**

Abstract

The article offers a comprehensive philosophical and axiological analysis of digitalization as one of the most significant transformations of contemporary civilization. Digitalization is examined not merely as technological advancement or the modernization of social infrastructures, but as a profound shift in the very mode of human existence, thinking, and cultural reproduction. The core focus of the study is the transformation of rationality: from the instrumental model characteristic of the modern era – oriented toward efficiency, control, and the rational mastery of the world – to algorithmic rationality shaped by digital technologies. Algorithmic rationality, grounded in computation, correlation-based logic, and the prediction of behavioral patterns, increasingly replaces traditional philosophical categories such as truth, goodness, freedom, and responsibility, thereby prompting a reconsideration of established axiological foundations within the humanities.

The article emphasizes the potential of digitalization for fostering open science, collective intelligence, digital humanism, and the integration of ethical norms into technological design. Digitalization, it is argued, can not only provoke a crisis of traditional values but also generate new forms of social interaction, participation, and creativity that expand the horizon of humanistic possibilities. At the same time, the realization of these possibilities depends on society's capacity to critically evaluate algorithmic mechanisms and to implement principles of ethical design.

The study demonstrates that digitalization is not simply a techno-scientific phenomenon but a civilizational challenge that necessitates a renewal of the axiological paradigm. The philosophy of values must integrate contemporary technological realities into a humanistic discourse and cultivate a new mode of thinking capable of combining technological efficiency with the protection of human autonomy, dignity, and moral responsibility. Such an approach enables the preservation of the human dimension in a world increasingly shaped by the logic of algorithms and informational networks.

Keywords: digitalization; algorithmic rationality; values; Big Data; subjectivity; algorithmic culture; ethical design.

Стаття надійшла до редакції 29.10.25

© Бойчук В. С., 2025